

Sygn. akt I CSK 4742/22

POSTANOWIENIE

Dnia 30 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa I. S.
przeciwko małoletniemu K. Ż. i małoletniemu M. Ż. reprezentowanym przez
kuratora
z udziałem Prokuratury Rejonowej w Trzebnicy i interwenienta ubocznego
R. Ż.
o rozwiązanie przysposobienia,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 30 września 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej interwenienta ubocznego
od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu
z dnia 27 stycznia 2022 r., sygn. akt XIII Ca 239/21,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) nie obciąża interwenienta ubocznego kosztami postępowania kasacyjnego poniesionymi przez powódkę,**
- 3) przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego we Wrocławiu na rzecz adwokata J. D. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem wynagrodzenia za reprezentowanie małoletnich w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 27 stycznia 2022 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu oddalił apelację kuratora małoletnich K. Ż. i M. Ż. oraz interwenienta ubocznego R. Ż. od

wyroku Sądu Rejonowego w Trzebnicy z dnia 10 marca 2021 r., którym Sąd ten rozwiązał stosunek przysposobienia pomiędzy przysposabiającą powódką I. S., a pozwanymi małoletnimi przysposobionymi K. Ż. i M. Ż. orzeczony postanowieniem Sądu Rejonowego w Złotoryi VIII Zamiejscowy Wydział Rodzinny i Nieletnich z siedzibą w Jaworze z dnia 17 listopada 2014 r. (VIII R Nsm 255/14) oraz odstąpił od utrzymania obowiązku alimentacyjnego I. S. wobec małoletnich K. Ż. i M. Ż.

U podstaw uwzględnienia powództwa i oddalenia obu apelacji legło stwierdzenie, że z całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika jednoznacznie, że więź jaka powinna istnieć między przysposabiającą, a przysposobionymi, została zerwana, a rokowania co do jej odbudowania są niepomysłne. Powódka nie miała z małoletnimi pozwanymi żadnego kontaktu od czterech lat z uwagi na ich odmowę kontaktowania się z nią po przejęciu nad nimi opieki przez R. Ż., a następnie podjęcie przez niego samodzielnie decyzji o przeprowadzce z przysposobionymi do miejscowości oddalonej o 500 km od jej miejsca zamieszkania. Powódka pozostaje w nowym związku małżeńskim z którego ma dwójkę dzieci.

Jednocześnie rozwiązanie przysposobienia nie pozostaje w sprzeczności z dobrem małoletnich. Nie reagują one bowiem na powódkę emocjonalnie, nie wyrażają za nią tęsknoty i są w stosunku do niej obojętne. W czasie badań biegłych przeprowadzonych w marcu 2021 r. nawet jej nie rozpoznali. Ponadto obecne ukształtowanie ich sytuacji rodzinnej jest dla nich optymalne i w pełni zabezpiecza ich potrzeby. Od początku 2017 r. pozostają pod opieką ojca, więź z powódką w tym czasie uległa degeneracji a następnie zanikowi z uwagi na okazywanie jej przez małoletnich niechęci aż do całkowitej odmowy spotkań. Od 2018 r. małoletni z powodzeniem zostali włączeni w nowy system rodzinny stworzony przez R. Ż. i jego konkubinę, którą postrzegają jako swoją mamę, a jej dzieci traktują jak własne rodzeństwo.

Sprzeczne z ich dobrem nie jest rozwiązanie przysposobienia a ewentualne kontakty rozwiedzionych małżonków (przysposabiających), wikłanie ich w sprawy dorosłych, podsycanie emocji i powrót do zdarzeń z wcześniejszego okresu ich życia. Sąd Okręgowy wskazał, że biegli sporządzający opinie w sprawie,

dysponujący wiedzą specjalistyczną i wieloletnim doświadczeniem zawodowym w diagnozowaniu relacji rodzinnych, stwierdzili, że naruszanie obecnego dobrostanu dzieci poprzez podsycanie przez ojca obojętnych emocji związanych z powódką będzie dla nich szkodliwe.

Podkreślił Sąd Okręgowy, że w sprawie zostały jasno i rzetelnie wyjaśnione wszystkie aspekty sytuacji emocjonalnej i wychowawczej przysposobionych w kontekście postawy przysposabiających, a orzeczenie wydane przez Sąd Rejonowy jest trafne i odpowiada prawu, co potwierdza uzupełniające postępowanie dowodowe przeprowadzone w postępowaniu apelacyjnym i poczynione na tej podstawie dodatkowe ustalenia. Z tych względów pominął zgłoszony w postępowaniu odwoławczym wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka A.S..

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez interwenienta ubocznego R. Ż..

Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołał się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Jego zdaniem skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z uwagi na pominięcie przez Sąd Okręgowy wniosku dowodowego o przesłuchanie świadka A. S. na okoliczność istniejącej pomiędzy pozwanymi a powódką więzi emocjonalnej oraz faktycznych możliwości rekonstruowania rodziny małoletnich, jak również przyjęcie przez ten Sąd ustaleń Sądu pierwszej instancji za własne.

Powódka w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o jej odrzucenie lub odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Kurator małoletnich pozwanych wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i przyznanie na jego rzecz od Skarbu Państwa wynagrodzenia za pełnienie obowiązków kuratora w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej

doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym – a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, niepubl. i przywołane tam orzecznictwo).

Bliższa analiza lakonicznego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala przyjąć, by skarga była – w powyższym rozumieniu – oczywiście uzasadniona.

O oczywistej zasadności skargi nie świadczy pominięcie przez Sąd drugiej instancji dowodu z zeznań świadka A. S. (konkubiny skarżącego). Sąd odwoławczy w motywach zaskarżonego rozstrzygnięcia wyjaśnił, że dysponował materiałem dowodowym, uzupełnionym w postępowaniu apelacyjnym, wystarczającym do rozstrzygnięcia sprawy z perspektywy przesłanek z art. 125 § 1 k.r.o. W uzasadnieniu wniosku brak przekonującego wyводу z jakich przyczyn pominięcie tego wniosku dowodowego należy kwalifikować jako rażące naruszenie prawa procesowego. Ponadto zarzut ten nie może świadczyć o oczywistej zasadności skargi także z tego względu, że uchyla się od kontroli kasacyjnej. Pełnomocnik skarżącego po wydaniu przez Sąd Okręgowy postanowienia o pominięciu wniosku dowodowego na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 i 5 k.p.c. nie zgłosił bowiem do protokołu rozprawy zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c. (k.359).

Oczywistej zasadności skargi nie dowodzą także wnioski, które Sąd Apelacyjny wyprowadził z całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym opinii biegłych. Skarżący kwestionuje w tym zakresie podstawę faktyczną zaskarżonego rozstrzygnięcia i przeprowadzoną przez Sąd Okręgowy ocenę dowodów, co w postępowaniu kasacyjnym jest niedopuszczalne (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2 k.p.c.) i na tej podstawie neguje następnie wyprowadzone przez ten Sąd wnioski dotyczące zaistnienia przesłanek do rozwiązania przysposobienia. Zasady związania Sądu Najwyższego podstawą faktyczną zaskarżonego orzeczenia skarżący nie respektuje także w podstawach skargi podnosząc w nich wprost zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.

Skarżący przy konstrukcji skargi pominął, że skarga kasacyjna jest instrumentem prawidłowości stosowania prawa przez sądy, a nie instrumentem kontroli ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego orzeczenia. Nie można zatem przenosić do postępowania kasacyjnego sporów dotyczących stanu faktycznego, gdyż jego ustalenie należy do sądów *meriti*, a Sąd Najwyższy nie ma w tym zakresie żadnych, ustrojowych ani procesowych kompetencji (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 1169/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 139 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lipca 2014 r., IV CSK 671/13, niepubl.).

Ponadto w lakonicznym uzasadnieniu wniosku brak jest takich argumentów, które wskazywałyby na rażące naruszenie prawa w ustalonym przez sąd drugiej instancji i wiążącym Sąd Najwyższy stanie faktycznym. Sąd Najwyższy na etapie przedsądu nie bada przy tym podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴§ 1 pkt 2 k.p.c.), a jedynie wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienie (art. 398⁴§ 2 k.p.c.), które stanowią odrębne elementy konstrukcyjne skargi kasacyjnej. Skarga kasacyjna winna być zatem tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu elementów kreatywnych skargi. Skarżący powinien podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona i w czym – w jego ocenie – wyraża się ta „oczywistość”, a czego nie uczynił. Ograniczył się bowiem do teoretycznych rozważań na temat przesłanki oczywistej zasadności skargi i jednozdaniowego przytoczenia zarzutów, które w jego przekonaniu tę przesłankę wyczerpują. Równocześnie, uzasadnienie przedstawione przez Sąd Okręgowy nie pozwala stwierdzić oczywistych i rażących uchybień, które mogłyby odpowiadać analizowanej przesłance.

Nie jest także zrozumiałą zarzut dotyczący nie zrealizowania obowiązków spoczywających na sądzie odwoławczym w zakresie konstrukcji podstawy faktycznej rozstrzygnięcia. Rozpoznając sprawę w granicach apelacji, sąd drugiej instancji dokonuje własnych ustaleń faktycznych, prowadząc lub ponawiając dowody albo poprzestając na materiale zebranym w pierwszej instancji i na tej podstawie dokonując oceny prawnej żądania. Zaakceptowanie przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Rejonowy mieści się zatem w kompetencjach Sądu drugiej instancji (zob. m.in. uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego – zasady prawne – z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55 i z 23 marca 1999 r., III CZP 59/98, OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 11 kwietnia 2003r., III CKN 1466/00, IC 2003, nr 10, str. 43). Ponadto Sąd Okręgowy w oparciu o przeprowadzone w postępowaniu apelacyjnym postępowanie dowodowe poczynił dodatkowe ustalenia faktyczne (k. 376).

W konsekwencji argumentacja przytoczona we wniosku nie wykazuje tezy, że zaskarżone orzeczenie stanowi konsekwencję kardynalnych błędów w zakresie

stosowania prawa procesowego, których efektem jest orzeczenie oczywiście wadliwe.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 102 w zw. z art. 391 § 1 i w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w oparciu o zasadę słuszności mając na uwadze charakter sprawy, a o wynagrodzeniu kuratora reprezentującego małoletnich w postępowaniu kasacyjnym na podstawie § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratora ustanowionego dla strony w sprawie cywilnej (Dz.U. z 2018 r., poz. 536), z uwzględnieniem podwyższenia należnego kuratorowi wynagrodzenia o kwotę podatku od towarów i usług (zob. uchwały Sądu Najwyższego z 5 listopada 2021 r., III CZP 68/20, OSNC 2022, nr 6, poz. 58 i z dnia 21 stycznia 2022 r., III CZP 37/22, niepubl.)

[as]